

Društvenik.

„Domoljubova“ priloga, posvečena izobrazbi in našim društvom.

Zgodovina naše monarhije pod vladjo cesarja Franca Jožefa I.

(Od leta 1867. do 1872.)

IV.

Kako stališče so pa zavzemali Slovani do nove ogrske države? Poglejmo najprej k Hrvatom, ki jih je dualizem potisnil pod mažarsko kučino.

Odkar se je v Avstriji vpeljala ustava leta 1860 in 1861, so se v hrvatskem saboru zagrebškem začeli hudi boji, kako urediti državno-pravni odnošaj do Ogrske in do Avstrije. Zlasti narodna stranka s škofom Strossmayerjem na čelu je trdovratno odklanjala pozive ministra Šmerlinga, ki je hotel zvabiti Hrvate v državni zbor dunajski. Hrvatje so povdarjali, da nimajo z Avstrijo nobenih drugih zadev skupnih, kot enega in istega vladarja. O vseh drugih vprašanih sklepajo Hrvatje sami.

Tudi Ogrom se niso marali podvreči Hrvatje, saj so bile od leta 1848 vse zveze z Ogrsko pretrgane in Hrvatska samostojna dežela. Vrh tega so bili Hrvatje Madjare docela naklestili.

Ali na Dunaju so se pač bolj bali Ogrov in zato se ni čuditi, da so najprej skušali zadovoljiti Ogre, kar se je tudi zgodilo leta 1867. Sprva so se Hrvati zelo obotavljali in niso hoteli priznati ogrske nadoblasti, ali siloviti pritisk iz Dunaja in samosilje bana Levina Rauha, ki je na podlagi novega vsiljenega volivnega reda za sabor zmagal s svojimi kandidati, je odločilo usodo Hrvatske.

Leta 1868 je bila sklenjena pogodba med Hrvati in Ogri, po kateri se je priznala Hrvatom samouprava in zakonodaja v notranjih zadevah, v šolstvu, bogočastju in sodstvu. Druge stvari, poljedelstvo, trgovina, obrt, deželna bramba, finance itd., pa naj bi bile skupne z Ogri.

Proti nagodbi je bilo na Hrvatskem veliko ogorčenja. Leta 1869 sta cesar in cesarica prepotovala Hrvatsko. Narod ju je lepo sprejel, ali tudi marsikje je dal duška svojemu sovraštvu proti Mažarom. Leta 1871 je Rauh odstopil. Ban je postal Bedekovič, ki je 1873 nekoliko premenil nagodbo in dognal, da so Mažari pustili

Hrvatom 45 odstotkov vseh hrvaških davkov za pokritje domačega gospodarstva.

A tudi v avstrijski državni polovici, ki po stvorjenju ogrske ustave niti enotnega imena ni imela, ampak dolgovežni naslov: »kraljevine in dežele zastopane v državnem zboru na Dunaju«, so Slovani glasno zahtevali vsaj podobnih pravic, kot so jih dobili Ogri.

Vlada pa, ki so jo podpirali takrat vsemogočni nemški liberalci, se ni dosti brigala za naše pritožbe. Po nesrečnih vojskah, ki so osušile blagajne do dna, je bilo treba vso pozornost obrniti na denarno stran. Pa tudi minister Beust, ki je leta 1867 prevzel vodstvo vlade, ni bil naklonjen slovanskim zahtevam in se držal pač te politike, voditi vladni čoln po varnih potih in popustiti le toliko, kar je pač neizogibno potrebno. Taka politika »od danes do jutri« seveda ni najboljša.

Kako pa je bilo v državnem zboru, ki se je imenoval »ožji«. Spomladi 1867 je Beust pozval deželne zbere, naj pošljejo zastopnike na Dunaj. Oni deželni zbori, ki so imeli nemško-liberalno lice, so se radi odzvali, Slovani pa, ki so stali na federalistiškem načelu, so odklonili poziv.

Židovstvo v Avstro-Ogrski

Bilo je l. 1848. Tedaj je zasedel naš presvitli cesar prestol svojih očetov. Zavele so gorke sape svobodnega gibanja. Vsakemu narodu so vsaj na popirju priznali svobodo in židje niso bili izvzeti. Tudi stanovi so svobodno zadihali, predvsem kmetski stan. Prost je bil tiake in desetine, postal je sam svoj gospod. Smel je prodati svojo zemljo, v začetku le s privoljenjem gosposke; po l. 1867 je padla še ta ovira, ko je bila proglašena ustava in se je začela liberalna era avstrijskega parlamentarizma in ministrstva. Kmet se je smel izseliti, prodati svoje zemljišče, ga razkosati in se zadolžiti. Država se ni brigala za nič. Postavila se je na stališče gospodarskega liberalizma, ki pravi: »Država se ne vtikaj v medsebojne odnose svojih podložnikov. Svobodno naj se razvijajo in tekmujejo med seboj. Veselje jih bo gledati, in srečni bodo. Saj so že po na-

ravi dobri. Le tam se vtakni vmes, država, kjer bi se imeli ovirati v svobodi.« Veseli so čuli ta klic stanovi in so mislili, da jih osreči. Tudi kmet ga je pozdravil z drugimi vred. Država se ni brigala zanj. Le ene bukvice mu je dala v spomin, bukvice, ki jih najdete v vsaki kmetski hiši, to so davčne bukvice. Kmet je živel po starih šegah in običajih daje, kakor se je naučil od svojega očeta. Bil je pošten in pobožen, dajal je davke in ubogal državo in cerkev. Tako je še šlo par desetletij. Naenkrat pa je zapazil čudno izpremembo na svojem domu. Zemljiška knjiga je postala čez in čez črna od intabuliranih dolgov. Zalezal je revež v dolgove, da ni vedel kdaj. In šlo je tako naprej. Boben je pel in domovi so se prodajali in rušili. Danes je vpisanega na kmetskih posestvih čez 12753 milijonov K dolga. Kako je prišlo do tega? Temu je bila kriva neomejena gospodarska svoboda. Ta svoboda je proglašala veselo konkurenco, veselo tekmo. Čez noč so izrastle iz tal velike tovarne, mali obrt je bil uničen. Rodila se je velika industrija in trgovina, ko so sezidali železnice po vseh deželah. Delavci so hiteli v mesta in se udinjali tovarnam. Izpodrivali so drug drugega. Delali so tudi otroci in žene. Država se ni brigala, če je podjetnik izrabljaj svoje ljudi in jih drl. Cene pridelkom so padale, kmetje so morali prodajati žito, krompir, vino itd. za beraško ceno. Rodila se je špekulacija in oderuštvo, ki je tiralo milijone do propada. Tisoči so hiteli in še hite v mesta in daljno Ameriko, kmet nima delavcev, da bi obdeloval zemljo z isto intenzivnostjo kot nekdanj. Malih denarnih zavodov ni bilo, da bi si kmet izposodil pri njih za nizke obresti, zasebni oderuhi terjajo visoke obresti, dokler se država ne vzdigne zoper to po vplivu poslancev in ne zčne s socialnim delom v prid delavcem, kmetom in malim obrtnikom. To se je zgodilo po padcu liberalnega ministrstva in liberalne večine v državnem zboru. Začetek socialnega dela je bil pa začetek takozvanega antisemitizma, boja proti židovstvu, ki si je osvojilo ves avstrijski trg in vse javno mnenje. Na Dunaju se je ustanovila stranka, ki si je postavila na čelo dr. Luegerja, sedanjega dunajskega župana, in je imela v programu boriti se proti mogočnemu vplivu židovstva v Avstriji, posebno Nižje-Avstrijskem, po načelih krščan-

stva. Danes je ta stranka najmočnejša v našem parlamentu. Ali je bila upravičena k temu boju z židovstvom in gnjilim liberalizmom? Bila je upravičena, ker je bil boj zatiranega in bednega delavstva in kmetskega ljudstva proti mnogoletnim zatiralcem in gospodarjem trgovine, industrije, politike in javnega mnenja, takorekoč, duševnega življenja avstrijskih narodov. Znana ji je bila moč in veljava »izraelske zveze«, ki jo je ustanovil bivši francoski minister pravosodja in predsednik francoskih lož, jud Cremieux, l. 1852. V svojem oklicu je med drugim rekel: Uporabimo vsako priliko! Naša moč je velika, uporabimo jo! Ni daleč dan, ko bodo vsa bogastva zemlje imeli v svojih rokah le judje. Novo Mesijevo kraljestvo, nov Jeruzalem mora vstati na mestu cesarjev in papežev. Tako kraljestvo so si res ustanovili, saj vladajo skoro vso svetovno trgovino in industrijo. Gre za to, da si na kratko, v par širokih obrisih predočimo njih gospodstvo v Avstro-Ogrski, njih gospodstvo na gospodarskem, kulturnem in političnem polju.

Povem naj majhno, a zanimivo zgodbo iz judovskih pravljic! Nek ubog pošten jud je popolnoma zapaščen hodil v prijetnem večernem mraku po cestah. Brigal ga ni šum ljudi in šepet dreves ob cesti, ker je bil silno lačen, tako lačen, da bi skoro umrl. Srečal ga je tujec, ki je nesel težko canjo, in ga vprašal, ali bi mu hotel nesti breme; dobi napitnino. Jud se je rad ponudil za ta posel in vzel canjo na roko. Ko je šel dalje in se ozrl, je tujec izginil. Od nikoder ga ni bilo. Jud jo je mahnil domov, in ko je odprl canjo, je našel v njej same rumene cekine. Seveda se je hudo začudil. A kmalu je prišel do spoznanja, da je bil tujec sam prerok Elija, ki ga je z velikim darom rešil za vselej iz stiske. Ta pravljica se začneja z besedami »Moes zur Ješusoi«, t. j. denar, moje zavetišče. Te besede judje pogosto ponavljajo, najrajši jih izrekajo in pojo med svojimi molitvami. Tudi reformirani judje, ki so zavrgli sveto pismo, radi ponavljajo te besede. To je njihov evangelij. Stari Rothschild je rekel: »Kdorkoli mi vzame denar, mi vzame čast.« Tako mislijo vsi. Denar delajo z vsako stvarjo; s posestvi, z zemljo, z znanostjo, literaturo, zgovornostjo, na odru, pri borzi. Denar in zopet denar — vse drugo jim je bedarija. Za denar storé vse, še svojo dušo prodajo. Pri svoji trgovini in vsakovrstni špekulaciji ne poznajo drugega kot državni paragraf, a še tega pogosto prezirajo. Sovrašstvo do kristjanov jim je prvo in glavno, zato so jih poskusili podjarmiti gospodarsko in duševno. »Moes zur Ješusoi« je njih geslo na gospodarskem, boj krščanstvu na političnem in duševnem polju. A seveda gledajo, da jim tudi boj krščanstvu nese dobiček.

Že prej sem omenil žalostno stanje kmetskega stanu za buržoazijskega ministrstva in liberalizma do danes. Grozne posledice neomejene svobode na gospodarskem polju se bodo poznale še dolgo. Težke krvave rane se ne zacelijo čez noč in pregovor pravi, da bolezen pride po vrvi, a preide po niti. Rane, ki so zadele

razne stanove v 40, dà, 50 letih, ne bo mogoče kmalu ozdraviti. Poznale se bodo celo stoletje. Kolika odgovornost za te posledice zadene jude? Skoro bi rekel: vsa.

Naj navedem par avstrijskih bogatinov! Najbogatejši je seveda Albert Rothschild, ki ima čez 11 in pol milijard kron premoženja. To mu dá letno dohodka 440 milijonov kron, na dan 1,200.000 kron, na uro 50.000 kron, na minuto 833 kron, na sekundo 13 kron. Ta denar ima naložen pri raznih bankah, pri akcijskih društvih, v veleposestvih, rudokopih, petrolejskih zalogah itd. Ivan Königwarter je prišel na Dunaj leta 1852. s premoženjem 1,482.000 kron. Njegov sin ima danes 200 milijonov kron. Jud Reitzes je prišel na Dunaj leta 1860. kot navaden trgovec. Danes ima čez 400 milijonov kron. Trgovec premoaga David Guttmann je prodal svoj čas užigalice po kavarnah; danes ima čez 200 milijonov kron. To je le par primerov. Kdaj so tako obogateli ti ljudje in kako? Spravili so v svoje roke ogromna posestva, ustanovili akcijske družbe, banke, zavarovalnice, ponudili so se državi, da zidajo železnice, zidali so tovarne in pri tem obogateli z ogromnimi dobički, goljufij in srečo. Ko jim je ustava zajamčila svobodno naseljevanje, so se te pravice poprijeli prav pridno. Žid se najrajši naseli tam, kjer so gospodarske razmere še nerazvite ali pa propadajo, kjer je ljudstvo leno, lahkoživo, malomarno, udano strastem ali pa nevedno. A jeden pogoj mora biti, drugače se žid ne naseli: obdelano zemljišče, kjer drugi delajo in se trudijo zanj, on kupuje in prodaja ali pusti, da mu drugi obdelujejo kot tlačani. Tako so preplavili v Avstriji zlasti Galicijo in Gorenjo Ogrsko ter pokupili do 70 odstotkov vseh posestev. Maloruski in poljski kmet največ trpita pred njimi.

Oglejmo si malo tamošnje razmere! Leta 1868. je zavladao v Avstriji liberalno buržoazijsko ministrstvo. Prvi njegov korak je bil: zaprisega uradništva na ustavo in odprava omejitve nakupa posestev za jude v Galiciji. Takrat je bilo le 38 judovskih posestnikov, leta 1870. že 68, leta 1873. že 289, leta 1890. je pa bil vsak peti posestnik jud. Do 6000 kmetskih družin je bilo uničenih, ker je vsak dvor tedil najmanj 10 kmetskih rodbin. Od leta 1874. do 1892. je prešlo malih posestev na jude 43.000. Vsako leto se proda do 2000 posestev. V proletariat vržejo judje do 20.000 ljudi. Posestva so vredna od 8 do 9 milijonov kron. In skoro vsi ti milijoni padejo vsako leto v roke judov. Večkrat pridejo posestva na boben radi zelo majhnih dolgov, radi 200 do 1000 kron, dà celo radi 50 kron dolga. Zato se pa vse iseljuje. Med judi revežem ni živeti, ker jih neusmiljeno žulijo. Na nekem posestvu je bilo intabuliranega dolga 1800 kron. Jud upnik je tožil in začel pravdo, najel je od kmeta premičnino, ki je bila vredna 3000 kron, za 600 kron, licitiral sam posestvo in ga dobil po nesramno nizki ceni. Judje se zgovore med seboj, da ne bodo hodili drug drugemu na pot pri licitaciji, in tako si pridobe posestva po skopih cenah. Že leta 1878. so judje sami priznali: »V 20 letih bo gališko kmetijstvo večinoma v

judovskih rokah. Tudi v tem vidimo božjo previdnost, ki vedno varuje naše trpeče judovsko ljudstvo«. Človek bi se kar smejal toliki nesramnosti! Gališki kmet strada, gara in dela, jud pa živi v izobilju. Gališki kmet živi ob krompirju in žid ga pita z ovsenjakom in napaja z žganjem, da je top za duševno delo, da hira in je nezmožen delati intenzivno. Suženj in dninar judov je. Ko ga prežene žid z doma, ga spravi v Ameriko. Da se uganja tudi tu goljufija, se samo ob sebi razume. Koliko revežev je prodanih nesramnim agentom, to vé le Bog. Leta 1890. je bilo radi tega več preiskav in razprav pred sodiščem, ki je spravilo na dan velikanske lumparije, poljskih judovskih sleparjev. Na prstih se lahko sešteje one kmete, ki imajo več kot 10 oralov zemlje. V posameznih okrajih se dobi 80 odstotkov kmetov, ki imajo le po 2 oralu in mnogi, ki nimajo ničesar, ampak žive iz rok v usta. Vse vladajo judje: kupci, trgovci, upniki, gostilničarji so le judje. Kmet ne more prodati drugemu kot judu in mora kupiti le pri njem. Izrablja ga jud, da je groza. Da bi vsaj mogel kmet izraziti svojo nevoljo pri volitvah! A država že skrbi, da pridejo ljube osebe v državni in deželni zbor. Rezultat volitev se kviri in ponareja. Včasih proti judom niti državna oblast nima moči. Tako se vrše grozne sleparije s kreditom. V Galiciji ni nikakega kredita. Meč, ki naj bi zadel krivca, se je popolnoma skrhal, pravice ni, vlada judovska klika. Neki državni pravdnik je tožil: »Že 22 let sem v tem mestu pravdnik. V tem času niso porotniki niti enkrat izrekli obsodbe nad največjimi sleparijami s kreditom, ki so prišle pred sodnijo«. Seveda so porotniki sami judje, ki nimajo krščanske vesti, ampak judovsko, ki ji je dovoljeno vse proti kristjanom.

Nič boljše ni na Gornjem Ogrskem. Do leta 1862. niso smeli judje imeti posestva. Po 50 letih ga je 70 odstotkov v njih rokah. V najemu imajo tudi dve tretjini državnih posestev. Judov veleposestnikov je tam do 1100. Nekateri imajo po cele okraje: jud Deutsch ima 20.000 oralov sveta, barona Armin in Bertold Popper po 40.000 oralov, jud Schwarz, ki je bil nedavno branjevec, ima danes 4000 oralov, itd. itd. Vse najboljše vinograde imajo v rokah judje. Ves tokajec, eno izmed najboljših avstrijskih vin, prodajo sami. Trgovina, uvoz in izvoz je v njih rokah. V 10 letih (od 1870. do 1880.) je propadlo na Gornjem Ogrskem 500.000 kmetov in čez 1,300.000 poljskih delavcev. Samo leta 1878. je prišlo na kant 15.285 kmetij. Seveda so povzročili kante večinoma judje. Naj podam par točk uradniškega poročila o izsesavanju kmetskega stanu na Gor. Ogrskem: »Pred naseljenjem judov je živel rusinski narod v dobrih razmerah. Ko so se pa naselili judje, je propadlo posestvo za posestvom; judje so dobili cele okraje in dali v najem kmetom, ki so morali plačevati grozne obresti. Poljedelstvo in živinoreja je propadalo. Industrije ni nikakšne, niti hišne ne. Živež si mora kupiti kmet pri judu dražje kakor v mestu, ko mu ga zmanjka sredi zime. Pomagati nima kdo kmetu, in če bi mu hotel, ne

me. Župniki so dobri ljudje, a imajo malo plačo in so grško-katoliški ter oženjeni. Notarji so državni uradniki in držijo z judom tako, da so ljudstvu v kletev. Srednje močnih kmetov ni, ki bi bili neodvisni in bi pomogli s svojo bistrumnostjo in bi se zbrali v razne organizacije. Hrana kmetu je krompir in ovsenjak ali ržen kruh. Le ob največjih praznikih ima morda meso in bel kruh. Zato pa ljudstvo ni zmoglo za težka dela in moralno propada.

Od leta 1870. so judje poplavili deželo. Niti ene občine ni, kjer bi ne bilo sleparjev in oderuhov. Judje vzamejo v najem vse državne pašnike, travnike in gostilne. Točijo pa zlasti šnops, s katerim zastrupljajo mlado in staro. Vsa dela prevzemajo, posredujejo vso trgovino z živino, živežem, obleko, poljskimi in domačimi potrebščinami. Tako imajo v rokah vse gospodarstvo občin: življenje občanov, letni dohodek in bodočnost naroda. Kmet je suženj. Do 30 odstotkov obresti plačuje, in zgodi se, da mora vrniti za 20 kron čez teden 24 kron, če si je v sili izposodil za par dni. Ali je to mogoče v Avstriji? Da, mogoče je. Če hoče kdo judje radi tega ovaditi, mu zapreče, da mu zažgo hišo ali pa da ga usmrte. Kdor se jim kakorkoli ustavlja, ga pomandraj. Župnik v Verebu je licitiral z judi vred del pašnikov, da jih dá potem ljudem ceno v najem. Zato so mu zažgali trikrat hišo. Nad nekim drugim župnikom so se maščevali s tem, da so njegovemu konju odrezali jezik. Bistriški župnik je ustanovil konsumno društvo, da bi ljudstvo obvaroval goljufov in sleparjev. Zato so mu zažgali hišo na vseh štirih oglih naenkrat itd., itd. Narod drže v krempjih z vsemi sredstvi. Poleti delajo kmetje judom za 60 vinarjev na dan, pozimi pa žagajo seženj drv za pakelje tobaka ali delajo v potu svojega obraza za to ves božji dan. Poleg tega so ogrski uradniki podkupljivi kot Turki. Če se kmet pritoži pri sodnji, redko pride do pravice. Kdor hoče biti pošten in pravičen, mu zagroze in ga večkrat ubijejo. Obenem judje nabirajo krivih prič in jih podkupujejo. Tako so judje še pred kratkim delali in še delajo na Gornjem Ogrskem z rusinskim narodom, ki je dober, miren, pohleven in pobožen.

Toliko o posestvu židov v Galiciji in na Gornjem Ogrskem, da ne govorim o drugih deželah, kjer imajo še malo posestva v svojih rokah. V trgovini in industriji so židje skoro neomejeni gospodarji. O tem priča vsak list zgodovine avstrijske veletrgovine in industrije v zadnjem stoletju. Dolgo so prikrivali judje svoje bogastvo in svoj vpliv, in ko je bila razkrita njih umazana špekulacija in njihov veliki kapital, je odbila že enajsta ura in klic po rešitvi je bil klic obupajočih, zatiranih in revnih. A bil je vendar klic, na katerega so se vzdramili tisoči.

Kdo ima v rokah velike akcijske družbe, o katerih se je izrazil največji jurist 19. stoletja, Ihering, tako-le: »Pred očmi naših zakonodajalcev so se izpremenile akcijske družbe v organizirane roparske in sleparske naprave in njih tajna zgodovina skriva več podlosti, nepoštenosti in

lumparije kot marsikatera prisilna delavnica ali ječa, le da roparji in sleparji sede tu v zlatu, mesto v železju.« Kdo jih ima? Judje. Kdo je sezidal prve železnice in vleče od tega še danes milijone dobička? Judje. Kdo je sezidal največje fabrike, kdo je vodil podjetja v rudokopih, kdo nakupil velikanska posestva? To je bil judovski kapital, kapital judovskih akcijskih družb. In ko se je kapital posameznikov pomnožil, so si lahko dovoljevali sami take športe. Tako je avstrijski jud Hirsch prevzel zidanje turških železnic. Pri tem je zaslužil 114 milijonov kron. Rothschild ima petrolejske rudokope v Baku, ki mu neso na leto do 100 milijonov kron.— Poglejmo še malo na drugo polje, kjer je zopet jud skoro popolnoma sam gospodaril do zadnjega časa; pogledjmo malo na denarne zavode, ki so važni za vse gospodarsko življenje: kmetijstvo, trgovino, industrijo.

V prvi vrsti pridejo tu v poštev banke, kjer so naloženi milijoni in milijoni na nizke obresti, kjer izlagajo trgovci svoj denar in dvigajo pri kupčiji. Take banke imajo veliko uradnikov in po več ravnateljev. Ti ravnatelji so bolj plačani kot najvišji državni uradniki ali cerkveni dostojanstveniki. Tako sede na primer v c. kr. avstro-ogrski banki štirje ravnatelji, to so sami judje; oddelek banke v Budimpešti šteje tudi štiri judje ravnatelje. Avstro-ogrška banka izplača v letu menic do 1200 milijonov kron. Leta 1895. n. pr. je imela banka čistega dobička 23.009.324 K. Od tega so dobili delničarji 14.162.438 kron, uradniki 5.641.204 K in ravnatelji 80.000 K. »Dunajsko bančno društvo« ima v upravnem svetu in višjem uradu 15 judov. V »Avstrijskem kreditnem društvu za trgovino in obrt« sedi 9 judov upravnih svetnikov in 4 judje ravnatelji. Enako je v vseh 17 bančnih in kreditnih avstrijskih zavodih. Čisti dobiček vseh znaša na leto do 60 milijonov kron. In ves ta ogromen kapital pade le v roke judovskim akcionarjem in judovskemu uradništvu. Zavarovalnice so tudi polne judov. »Föniks« ima 3 judje za upravne svetnike. »Avstrijski Föniks« ima 6 judov v uradu. »Dunajska vzajemna zavarovalnica« je popolnoma judovska. Takih zavodov je v Avstriji okrog 60. Delničarji so večinoma, skoro bi rekel izključno judje, istotako ravnatelji in višji uradniki, ki imajo plače po 20.000 do 80.000 kron. Ogromne dobičke imajo židje pri bankah, zavarovalnicah in posojilnicah, zato se tudi tako branijo in vpijejo proti splošnim državnim ali deželnim zavarovalnicam ali bankam, ker izgube velikanske dohodke in so prisiljeni znižati vplačila. Zato vpijejo proti zadrugam, konsumnim društvom in rajfajznovkam, ki skušajo zbrati in organizirati kmeta, obrtnika in delavca in njihov kapital proti nenasitnosti židovskega velikega kapitala.

Gospodarski vpliv židovstva je torej jasen in velikanski: denarna zadrega je mreža, ki mu pomaga loviti gospodarsko slaba in revna bitja. Od navadnega posojila do borze je veliko stopinj in povsod govori prvo besedo žid. Uničil je v divji konkurenci solidno trgovino in obrtnijo, dobro blago zamenil s slabim, ki goljuja

oko po lepi zunanji obliki. Z žganjem udušuje telesno in duševno zdravje narodov, nežidovskemu trgu napoveduje boj na življenje in smrt, v obrti in trgovstvu seje nepoštenost, na borzi se igra s tisoči, zatiranih in trpečih. In vse to dela iz ljubezni do denarja in iz sovraštva do krščanstva. Dobro vé, da ustvarja s kapitalom lahko kulturo in politiko po svoji volji.

Kultura, izobrazba, omika, prosveta! Kako različno tolmačijo in razumevajo to besedo različni ljudje! Naša dekleta po nekaterih krajih razumevajo pod to besedo: kodrčke, lepe čevljičke in čipke na ramenih. To je le zunanost! A ne smemo misliti, da tako umevajo prosveto le naša dekleta. Nič boljši od njih ni moderni svet, ki dá vse na zunanost, na notranjo izobrazbo malo ali nič. Žalostno je to, — a resnica. Lepa obleka, elegantni pokloni, v srcu pa surovost in ošabnost, slična ošabnosti one žabe, ki se je toliko časa napihovala, dokler ni počila. Vsa današnja znanost nekaterih krogov je podobna tej žabi, da, vsa prosveta. Zavrgla je trdno in solidno stavbo, ki so jo zidali stoletja in stoletja veliki mojstri, zavrgla je vso tradicijo in skuša zidati stavbo nove kulture brez Boga in Krista. Ti novodobni zidarji — tudi na Slovenskem jih imamo, okrog »Svobodne Misli« so zbrani — se mi zdijo, podobni paglavcem, ki so si napravili blatne kepe in jih mečejo ob zidovje trdnega gradu. Če kepa obstane na zidu in pomaže belo malto, se čuje smeh in krohot. Ne dvomim, da se dobe med nevernimi znanstveniki jako pošteni ljudje, ki z vso vnemo iščejo resnice, a o teh ne govorim, ker ti so jako širokovestni in priznajo svojo zmoto, če jo storé. Mislim one malenkostne ljudi, neko klico ljudi, ki menijo, da so vso modrost pojedli z veliko žlico in niso svojih nasprotnikov, krščanstva in njegovega pomena za človeštvo, za duševno življenje narodov, za njihovo kulturo niti zdaleka preštudirali. Na čelu teh modernih ljudi stoji židovstvo s svojim časopisjem, ki je po veliki večini v Avstriji judovsko. To je zopet težka, da ne rečem najtežja in najhujša rana, ki zadeva Avstrijo. Dve tretjini velikih časopisov je v judovskih rokah. Tako je n. pr. pri dunajskem časniku »Neue Freie Presse« 18 judov, pri uredništvu »Neues Wiener Tagblatt« pa 20. Še hujše kot v Avstriji pa je na Ogrskem. Izmed 1000 ogrskih časopisov je komaj 100 katoliških, 25 protestantskih, 40 je tujerodnih, 800 judovskih. V Budimpešti je 28 dnevnikov; 2 sta krščanska, 9 jih urejujejo krščanski uredniki, a samo eden izmed teh zastopa zmerna krščanska načela, 14 je judovskih. Budimpešta ima 40 založnikov knjig: 30 je judov — 60 knjigarjev: 40 je judov — 38 antikvarjev: 32 je judov — 137 tiskarn: 103 so judovske. In koliko vpliva danes časopisje, to vé vsakdo. Kake stvari je uganjalo in še uganja judovsko časopisje v Avstriji, o tem se prepriča človek šele, če ima priliko čitati to časopisje. Posebno v dobi liberalnega gospodarstva je doseglo vrhunec nesramnosti. Vse sveto je metalo v blato, norčevalo se iz praznikov in krščanskih naredb. V blesteči obliki in lepeju slogu je proglašalo za

edini vero, vredno človeštva: svobodno znanost in človekoljubnost. Človek mora biti modern. Moderno je: živeti brez vere, ki je že davno zastarala, in živeti po naravnih zakonih, ki dovoljujejo človeku vse. Moderno je: ne brigati se za Boga in dušo, zamičevati duhovnike. Vera je močost in le za stare babe in neumne ljudi: znanost in vera si nasprotujeta. Prihajali so na dan s trditvami, ki jih niso mogli nikdar dokazati. Grozno veliko so dosegli s oiskom. Zastrupili so ljudstvo, vzgajali ga v nesramnosti s svojimi podlimi inserti in brošurami, kjer so izpodkopavali temelje vsaj uravnosti. Kdo kvarti domišljivo narodov s nakozvanimi šundromani, ki nimajo prav nobene umetniške vrednosti? Se pri nas se dobi tako berilo. Znani so romani: »Bernardeve skrivnosti«, »Grofica bernarda«, »Strah na Sokolskem gradu«, ki jih je ljudstvo kar podiralo. Preč z njimi! Kdo v Avstro-Ogrski največ kupuje s človeškim mesom in se ne strahuje z vročabo in silo ločiti večkrat na limonice nezobnih beket, kdo največ vzdržuje po mesnih nesramne hiše? Judje.

Javno mnenje ustvarja ljud. Točko časa vpraš, da vse prečim. Če je kakšna znanstvena ali leposlovna knjiga še tako malo vredna, a se je posabljil prikupil židom z mastno nagrado ali če jo je založil judovski knjigovodja, ima veljavo v vseni judovskem časopisju, pišejo se o njej razprave in hvale ničvredno blago kot svetovno delo. Tako se karčine z znanstvom, z leposlovjem, z umetnostjo sploh. — Kje se govji največ znanosti, če ne na univerzah. Dunajska univerza slovi za prvo v Avstriji, in ravno na njej je 90 judovskih profesorjev. Posebno slabo je na medicinski fakulteti. Dr. Reich je napisal o nemški besedi: »Kdor hoče biti hudo profesor na medicinski fakulteti, mora govoriti judovsko-nemško narečje«. Tako se karčine z vedo kakor s figarji. Tega je krivo židovstvo. Na avstrijsko-nemških univerzah gospoduje navadno po judovskem vplivu grozova klica profesorjev, ki je zdaj na vrhuncu svoje moči. Ta družba se je združila, da umči vsakogar, ki ne trobi z njo v isti rog. Vsem učenjakom drugega prepričanja zapira pot v akademskih službah. Le redke so izjeme, ki pa močje in si ne upajo pokazati svojega prepričanja, redke izjeme si ne upajo. Na teh univerzah je v zadnjem času vladalo javno mnenje, ki ga je diktiloval židovsko časopisje in nemško-nacionalno društvo. Se nekaj! Kdo je več vplj poslednja leta o razpovedi v Avstriji, o svobodni šoli, kot židovsko časopisje, kdo je prosiloval francosko vlado, ki je izvršila ločene Cerkev od države, kdo bi najrajši videl v Avstriji kulturni boj, kdo drugi kot žid, da kuje s tem kapital in ziduje krščanstvo nane.

Politične vloge ljud na videz ni igral in je ne igra: a samo na videz. Za kulisami mnoge spietkari, saj ima denar, ki je sveto za vladar. Zlat orel prepelca največje obzidje. Vsak prebrisan politik in diplomata dela za kulisami in mnogo doseže. In kdo ne ve, da je žid zvit in prebrisan, in če dela politiko za kulisami, je politik, ki pogosto vse prekani. A ne samo za kulisami, tudi javno. Tu pač ne smemo prezreti ju-

dovskega časopisja, ki skrbi za javno mnenje. Saj je neki bivši ministrski predsednik rekli: »Brez »Noue Freie Presse« v Avstriji ni mogoče vladati.« In »Noue Freie Presse« je prvi judovski list v Avstriji. Trdil sem, da jud sam ne igra politične vloge, sam ne nastopa v javnosti. Zato pa dela zgago pod raznimi krinkami, iz katerih se vendar pozna njegov kriv nos in napete debele ustnice. Tako se poslužujejo prostozidarskih lož in socialne demokracije v svoje svrhe.

Prostozidarji so postajali od nekaj imovitejši. Na videz hočejo slepiti svet, da jim gre za prosveto in človekoljubje. A v svoji preveliki zagrizenosti do krščanstva se pogosto izdajo. Ko je leta 1892. izdal sv. Ode Leon XIII. encikliko ali okrožnico proti italijanskim prostozidarjem, ker so podelili v časopisju grozne stvari, je odgovoril veliki mojster lož Adriano Lemmi v Neapolju na okrožnico zelo strupeno in je priznal, da je cilj lož »boj klerikalizmu in Vatikanu«. Pod »klerikalizmom« možak in svobodomislec razumejo katolicizem, kar je odkrito priznal praški profesor Masaryk. Končal je pismo s tem, da je prosiloval revolucijo. Lemmi je jud, ki je pred nekaj leti sedel v Marcellu več mesecev v jedi radi navadne narvine. Loža rimski vodi vse druge po svetu in je povzročiteljica revolucij. Pravijo, da so ravno prostozidarske lože povzročile vse večje revolucije: ono l. 1789, ko je nekdo kralj na prouke in je padla glava francoskega kralja in kraljice, ono l. 1830 v Parizu, ono l. 1848 po Italiji, Franciji, Nemčiji, Avstriji in ono l. 1870 v Franciji. In kdo stoji na heli lož? Veliki mojstri so skoro izključno judje. Društvenje se lože poslužujejo pri političnih ciljih socialne demokracije. Delavske mase tega ne vedo, razum morada v Italiji in Rusiji. Dokler je imela buržoazijska liberalna stranka v Avstriji veliko moč, so se jo judje pridno držali in imeli v njej velikanski vpliv. Ko so pa videli, da propada in bo kmalu položena v grob, so se priklopili kot voditelji delavskemu masam in danes vodijo socialno demokracijo. Pišejo ji časopise, zavzemajo važna mesta v njeni organizaciji, konsumnih društvih, zavarovalnicah itd. Ta mesta jim mase ogromne dobitke. Ustanovitelj socialne demokracije so judje, njeni agitatorji judje, brošure ji pišejo judje, njeni politiki so judje, ki so s tem obogateli. Socialna demokracija je torej pravzaprav judovska stranka. Kdor pozna njena načela, ve, da je ta stranka revolucionarna in nevarna človeški družbi in kulturi, če dosledno izvaja svoje principe, ve tudi, da je protikrščanska, ker ima v svojem programu protikrščanske ideje, n. pr.: odpravo zasebne lasti, svobodno šolo, svobodno hiberno in svobodno zakon. Judje in po njih vplivu mase socialnodemokratskega delavstva proglašajo boj krščanstvu, čisti delavstvo pogosto nevede, le zaslepjeno po svojih voditeljih. Judje pa delajo pri tem profiti.

Velik je vpliv židovstva na vseh podih. Čuti ga vsakdo. Če pije zjutraj kava, doniša človek ljudom, če kani zvečer ljud, piščinje zoper ljudom človek. Ta vpliv je nima

moreč, da se ga ni mogoče otresti v par desetletjih in naj se združi proti židovstvu tudi država, zakonodajala in vse ljudstvo v gospodarskih organizacijah. A tako ker smo slabi, ne smemo še obupati. Ta ni možak, ki sede za peč, zabavlja bez svet in politikoje, kako bi se časi izboljšali; mož je oni, ki se pogumno vrže v vrstinec življenja in ne gleda ne na levo ne na desno, ampak gre krepko dalje po začrtani poti. Iznebiti se vpliva ne moremo, omejimo ga lahko. In omejimo ga, kjer je mogoče. Ne zavarujmo se pri judovskih zavarovalnicah, ne kupujmo judovskega, kjer ni treba.

Danes bi ne poznali judovskega vprašanja in antisemitizma, če bi se države ravnale po zakonih, ki jih je postavila Cerkev v srednjem veku glede judov. Cerkev je sicer gojila toleranco napram judom in papeži so jih vzeli večkrat celo v varstvo, a vendar je postavila njih vplivu potrebno mejo, ker je bila v skrbeh za dušni in telesni blagor svojih narodov. Naj navedem par postav!

1. Judje ne smejo kristjanov jemati v službo, in kristjani jim ne smejo služiti.

2. Strogo je bilo prepovedano kristjankam, da bi bile dojilje pri judih.

3. V bolezni ne smejo kristjani klicati judovskih zdravnikov in jemati judovskih zdravil.

4. Strogo je bilo prepovedano stanovati z judi v isti hiši ali v njih družini. Kdor se je pregrešil zoper to zapoved, je bil izobčen.

5. Posebno je paziti na to, da ne pridejo judje v javnosti do vplivnih mest, kjer bi lahko uporabljali svojo moč.

6. Prepovedano je bilo hoditi na judovske svatbe in igrati z judi.

Moderna država je zavrgla svoja lastna načela glede židovstva, proglasila neomejeno gospodarsko svobodo in pri tem trpela grozno škodo. Svobode ni omejila z zakoni in se je na to spomnila šele, ko je odbila ura enajst.

Boj, ki ga bjejo milijoni proti židovskemu kapitalu, ni brez koristi. Velika šola je. V tej šoli se je vršil ves preobrat zadnjih desetletij na polju gospodarske, politične in umske organizacije. To gibanje pomeni veselje, zdravje in pogum, to ni umiranje, to je probujanje v pomladi, ki nam kliče: »Pridenja se novo življenje, a ne brez pota in znoj.«

Pozor na predavanja!

Zadnje čase sem opažamo, da je med voditelji izobraževalnih društev ponehalo niso zanimanje za vsestransko delo izobraževalnih organizacij. Odločno grozimo, da se prireda čimdalje manj splošnih izobraževalnih predavanj. Zgled celotni izobraževalni naši organizaciji bodi delovanje naših mladencev, ki neustudno delujejo na polju izobrazbe. Nikakor pa ne smemo prezreti voditeljih naših izobraževalnih društev nemeljnih in vodilnih načel, ki so jih imeli stvornejši slovenski krščansko-socialne organizacije.

ževalnega društva mora biti, da zbiraj v svoji sredi vse sloje, ne glede na starost, spol in stan. Loči naj se pa vsako izobraževalno društvo v kolikor mogoče samostojne, avtonomne odseke: za mladeniče, dekleta, za može, za žene. Ideal nam mora biti: dobro prebivalstvo cele fare mora biti v izobraževalnem društvu. Smotreno naj se dela leta in leta v ta namen. Uspeh se doseže, ker moramo to izvesti. Važna je gospodarska, važna politiška, a najvažnejša je izobraževalna organizacija, ki mora individualno ljudstvo vzgojiti. Izključno pozornost obračati le enemu stanu, sloju, je separatizem. Vsak separatizem pa škoduje skupnosti. Mi pa hočemo po naši izobraževalni organizaciji izobraziti vse ljudstvo. Zato pa moramo imeti tudi vse ljudstvo združeno v izobraževalnem društvu.

Približno deset let snujemo, izpopolnjujemo našo izobraževalno organizacijo. A dasi je njena nujna potreba dokazana, še ni prav v vsaki fari izvedena. Vse sile, vse moči se morajo posvetiti, da ne bo na Slovenskem fare, v kateri ne bi bilo našega izobraževalnega društva.

Predavanja. Znano nam je, da je S. K. S. Z. sestavila natančen kataster predavanj in predavateljev. Znano nam je pa tudi, da se s. k. izobraževalna društva ne obračajo za predavanja. Zakaj ne? Ali se misli, da je ljudstvo postalo že preveč izobraženo? Morebiti se misli, da imamo že potent nadčloveške vede, ker se ne prirejajo smotreno, kakor bi se morala, predavanja po izobraževalnih društvih? Ne. To znamo, da voditelji naših izobraževalnih društev niso tako omejeni. Vzrok je prevelika komodnost, pa nič drugega. Komodnost pa povzroči brezbriznost in brezdelje. Samo radi tega se ne prireja o več **redna splošna predavanja po naših izobraževalnih društvih.**

S temi besedami nikakor nočemo zaleti tistih društev, ki tudi v tem oziru delajo častne izjeme. Poznamo društva, ki prirejajo predavanja leto za letom, semertja po gotovem dobro premišljenem načrtu. Sadovi takih predavanj v dotičnih krajih že dozorevajo. Vsestranski napredek je očividni. To je posledica vztrajnega, žilavega dela.

Svež duh mora zopet zavladati tudi po drugih naših izobraževalnih društvih. Zavladal pa bo edinole, da se prirejajo smotrena, redna, sistematična, aktualna predavanja.

Društveni vestnik.

Občni zbor S. K. S. Z. v Št. Jakobu na Koroškem se je lepo izvršil. Udeležba sicer ni bila tako mnogobrojna kot pri občnih zbora prejšnjih let, to pa zato, ker se je prvič letos zborovalo po delegatih (odposlancih) posameznih društev. Venar pomen tega zborovanja zato ni nič manjši. Obravnavalo in sklenilo se je toliko važnega za razvoj našega društvenega življenja, da bomo brez dvoma na podlagi tega shoda storili velik korak naprej. Podrobnejše o tem zborovanju prinesemo

v prihodnji številki »Društvenika«. — Tudi druge društvene prireditve: v Vipavi, na Krki in na Brezlah so sijajno uspele.

Podraga. Izobraževalno društvo v Podragi je priredilo na praznik Vnebohoda društveno veselico s petjem in igrama »Najdena hči« in »Kazen ne izostane«. Igra »Najdena hči« je zelo dolga in nje uprizoritev je dokaj težavna. A čast vrlim društvencam, v splošno zadovoljstvo so svoje vloge izvrstno rešile. Pa tudi moški v igri »Kazen ne izostane« niso zaostajali. Pevske točke so se pod vodstvom cerkvenega organista Franc Kopačina prav dobro izvajale. Tako je prav. Le vrlo naprej za pravo izobrazbo in napredek našega slovenskega naroda!

iz Radomlja. Naše slov. katoliško izobraževalno društvo se po svoji začrtani smeri vedno lepo razvija. V nedeljo, dne 16. pr. m. je zopet priredilo krasno predstavo »Dve materi« in pa »Kmet in fotograf«. Veselica je uspela »nepričakovano lepo. Kdor se je udeležil te veselice, mu gotovo ostane ta dan v prijaznem spominu. Udeleženci so bili tudi iz oddaljenih krajev, celo iz Mekinj in Krtine, kar dokazuje, da so se začeli zanimati za naše društvo tudi drugod. Celotno kmet iz Palovč se ni ustrašil težavnega pota, da se je prišel fotografirati. Slike bodo gotovo zanimive. Odbor za zgradbo društvenega doma se prav pridno giblje, tako, da je upanje, da se prične kmalu z delom.

Izobraževalno društvo v Retečah pri Škofji Loki je priredilo na Vnebohodu gledališko predstavo »Novi zvon na Krtini«. Občudovani smo gledališki talent poštetnega berača Cotelja in se obilo smejali zaradi njegovega šegavega nastopa in prekanjenosti. Sočutje nam je vzbujala in solze privabila nesreča Brežnikova in njegovega sina Štefana. Divili smo se nad spretnostjo in prijaznostjo krčmarjevo ter nad resnobo in ponosnim nastopom županovim. Na dopustu bivajoči vojak Martin je dostojanstveno nastopal, Jože pa pogumno in razločno govoril, tesarski pomočniki so se odlikovali po svoji telesni moči. Gledalci so se prav zadovoljni razšli. S tem smo zopet storili korak naprej v izobrazbi. Pričakujemo še nadaljnih!

Križevno pri Kostanjevici. »Orel«, še preden formalno ustanovljen. Že ni dal spat maloštevilnim nasprotnikom. Par junakov-sokoličev prihaja pet podoknico: »Čuk se je oženil tralala, sova ga je vzela (!) . . .« Vsekako pomembna pesem. Samo da bo našega sokolskega »čuka« vzela sova na drug način, kakor je v pesmi mišljeno. Pa tudi če se povzame pomen čuka po sokolski domišljiji, je slabo. Kajti temu strahu, da je »Orel« zanje glasnik smrti, ne moremo oporekati. — Prihodnji »Domoljub« prinese imena »Orlovega« odbora. Zanimivo je, da je oživelo društveno življenje, odkar nastopajo kot predavatelji domači, kmečki fantje. Odkar je nastopil prvi — društveni predsednik Jožef Gramc, predaval »o zadružništvu«, navzočih 40 — število udeležencev še ni padlo pod to številko. Glede prvega domačega predavatelja je v zadnjem »Društveniku« št. 18 napaka. Poročilo je došlo najbrž od kake tretje osebe. Poslej

se je nadaljevalo društveno življenje tako-le: Gramčevemu predavanju 2. maja je dodal gospod kaplan Fatur svoje: »O šoli.« Naslednjo nedeljo 9. maja je poročal gospod kaplan Fatur »O Turkih«. (Njihova vera, ustanovnik, družabno in politično življenje, sedanji položaj v Turčiji.) Navzočih 40. 16. maja je predaval mladenič Jarkovec Alojzij »O prijateljstvu«. (Potreba prijateljstva, vzroki neprijateljstva ter razvijal lepo misel o duhovnikih, pravih prijateljih od zibel do groba.) Gosp. kaplan Fatur se je naslonil na Jarkovecova izvajanja ter govoril »O zakonu in razporoki«. Navzočih 45. 23. maja je predaval mladenič Štefanič: »Zopet Turk v deželj — alkohol.« Navzočih 65. Za njim je poročal abstinent g. kaplan Klemenčič o svojem potovanju po Predarlškem, Tirolskem in Švici. Zaključil je g. kaplan Fatur s paralelo o »Sokolu« in »Orlu«. — Kakor je razvidno iz poročila, se društvo lepo razvija in napreduje, toda lastne dvorane ali vsaj primernih najetih prostorov še vedno nima. Udeležba res še vedno ni polnoštevilna, pa je že to čudno, da 40 ali celo 60 članov zdrži po dve uri ali še dalje v nizki in tesni kaplanijski sobi. Stojé poslušati po utrudni hoji iz oddaljenih vasi ni malenkost. Ko bi isti duh, ki je ganil srca k radodarnosti za cerkev, odprl roke dobrotnikom, da prispevajo tudi za društveni dom! Saj gre za isti namen.

Katol. slov. izobraževalno društvo v Komendi pri Kamniku vabi k slovesni otvoritvi »Društvenega doma«, ki se vrši 20. junija t. l. s sledečim sporedom: 1. Dohod gostov s kamniško železnico zjutraj ob 8. uri 23 min. na postajo Jarše-Mengeš. 2. Ob ¼ 10. dop. sprejem pri »Gasilnem domu« v Komendi. 3. Ob 10. slovesno opravilo v župni cerkvi; potem blagoslov »Doma« po dež. poslancu g. dekanu Lavrenčiču, govor drž. in dež. poslanca dr. Kreka. 4. Opoldne skupno kosilo pri A. Mejaču. 5. Ob 4. popoldne javna telovadba Orlov, potem ljudska veselica s srečolovom in godbo. Bližnja društva se prosijo, da pridejo z zastavami. K obilni udeležbi najljudneje vabi odbor.

Iveri.

Rekla ma je francoska beseda, katera pri nas še nismo poznali takrat, ko je bila laž — laž, resnica pa resnica.

Bolan človek ima tisoč želj, — zdrav le eno.

Najtežje stanje ima zdravnik, ker se mora vedno boriti z življenjem in smrtjo.

Resnice v obraz povedati ne kaže vsakemu. Človek pri tem sicer žebelj na glavo zadene, pa se ob-enj rani.

Nobene spomina ni, da bi ga čas ne zbrisal; nobene bolečine, da bi je smrt ne uničila.

edino vero, vredno človeštva: svobodno znanost in človekoljubnost. Človek mora biti modern. Moderno je: živeti brez vere, ki je že davno zastarela, in živeti po naravnih zakonih, ki dovoljujejo človeku vse. Moderno je: ne brigati se za Boga in dušo, zaničevati duhovnike. Vera je norost in le za stare babe in neumne ljudi; znanost in vera si nasprotujeta. Prihajali so na dan s trditvami, ki jih niso mogli nikdar dokazati. Grozno veliko so dosegli s tiskom. Zastrupili so ljudstvo, vzgajali v nesramnosti s svojimi podlimi inserati in brošurami, kjer so izpodkopavali temelje vsej pravničnosti. Kdo kvari domišljijo narodov s takozvanimi šundromani, ki nimajo prav nobene umetniške vrednosti? Se pri nas se dobi tako berilo. Znani so romani: »Beračeve skrivnosti«, »Grofica beračica«, »Strah na Sokolskem gradu«, ki jih je ljudstvo kar požiralo. Proč z njimi! Kdo v Avstro-Ogrski največ kupčuje s človeškim mesom in se ne sramuje z zvijačo in silo loviti večkrat na limanice nedolžnih deklet, kdo največ vzdržuje po mesih nesramne hiše? Judje.

Javno mnenje ustvarja jud. Toliko časa vpije, da vse prekriči. Če je kaka znanstvena ali leposlovna knjiga še tako malo vredna, a se je pisatelj prikupil židom z mastno nagrado ali če jo je založil judovski knjigotržec, ima veljavo v vsem judovskem časopisju, pišejo se o njej razprave in hvali ničvredno blago kot svetovno delo. Tako se kupčuje z znanstvom, z leposlovjem, z umetnostjo sploh. — Kje se goji največ znanosti, če ne na univerzah. Dunajska univerza slovi za prvo v Avstriji. In ravno na njej je 90 judovskih profesorjev. Posebno slabo je na medicinski fakulteti. Dr. Reich je napisal o tem te-le besede: »Kdor hoče biti hitro profesor na medicinski fakulteti, mora govoriti judovsko-nemško narečje«. Tako se kupčuje z vedo kakor s figami. Tega je krivo židovstvo. Na avstrijsko-nemških univerzah gospoduje navadno po judovskem vplivu gotova klika profesorjev, ki je zdaj na vrhuncu svoje moči. Ta družba se je zaklela, da uniči vsakogar, ki ne trobi z njo v isti rog. Vsem učenjakom drugega prepričanja zapira pot v akademični službi. Le redke so izjeme, ki pa molče in si ne upajo pokazati svojega prepričanja, redke izjeme si to upajo. Na teh univerzah je v zadnjem času vladalo javno mnenje, ki ga je diktiralo židovsko časopisje in nemško-nacijonalno dijaštvo. Še nekaj! Kdo je več vpil poslednja leta o razporoki v Avstriji, o svobodni šoli, kot židovsko časopisje, kdo je proslavljal francosko vlado, ki je izvršila ločitev Cerkve od države, kdo bi najrajši videl v Avstriji kulturni boj, kdo drugi kot žid, da kuje s tem kapital in zadaje krščanstvu rane.

Politične vloge jud na videz ni igral in je ne igra; a samo na videz. Za kulisami mnogo spletkari, saj ima denar, ki je sveta vladar. Zlat osel prepleza najvišje obzidje. Vsak prebrisan politik in diplomat dela za kulisami in mnogo doseže. In kdo ne vé, da je žid zvit in prebrisan, in če dela politiko za kulisami, je politik, ki pogosto vse prekani. A ne samo za kulisami, tudi javno. Tu pač ne smemo prezreti ju-

dovskega časopisja, ki skrbi za javno mnenje. Saj je neki bivši ministrski predsednik rekel: »Brez »Neue Freie Presse« v Avstriji ni mogoče vladati.« In »Neue Freie Presse« je prvi judovski list v Avstriji. Trdil sem, da jud sam ne igra politične vloge, sam ne nastopa v javnosti. Zato pa dela zgago pod raznimi krinkami, iz katerih se vendar pozna njegov krivi nos in napete debele ustnice. Tako se poslužujejo prostozidarskih lož in socialne demokracije v svoje svrhe.

Prostozidarji so postajali od nekaj imovitejši. Na videz hočejo slepiti svet, da jim gre za prosveto in človekoljubje. A v svoji preveliki zagrizenosti do krščanstva se pogosto izdajo. Ko je leta 1892. izdal sv. Oče Leon XIII. encikliko ali okrožnico proti italijanskim prostozidarjem, ker so počeli v časopisju grozne stvari, je odgovoril veliki mojster lož Adriano Lemmi v Neapolju na okrožnico zelo strupeno in je priznal, da je cilj lož »boj klerikalizmu in Vatikanu«. Pod »klerikalizmom« možak in svobodomislec razumeje katolicizem, kar je odkrito priznal praški profesor Masaryk. Končal je pismo s tem, da je proslavljal revolucijo. Lemmi je jud, ki je pred nekaj leti sedel v Marsellu več mesecev v ječi radi navadne tatvine. Loža rimska vodi vse druge po svetu in je povzročiteljica revolucij. Pravijo, da so ravno prostozidarske lože povzročile vse večje revolucije: ono l. 1789, ko je teklo krvi na potoke in je padla glava francoskega kralja in kraljice, ono l. 1830 v Parizu, ono l. 1848 po Italiji, Franciji, Nemčiji, Avstriji in ono l. 1870 v Franciji. In kdo stoji na čelu lož? Veliki mojstri so skoro izključno judje. Dandanes se lože poslužujejo pri političnih ciljih socialne demokracije. Delavske mase tega ne vedo, razun morda v Italiji in Rusiji. Dokler je imela buržoazijska liberalna stranka v Avstriji veliko moč, so se jo judje pridno držali in imeli v njej velikanski vpliv. Ko so pa videli, da propada in bo kmalu položena v grob, so se priklopili kot voditelji delavskim masam in danes vodijo socialno demokracijo. Pišejo ji časopise, zavzemajo važna mesta v njeni organizaciji, konsumnih društvih, zavarovalnicah itd. Ta mesta jim neso ogromne dobičke. Ustanovitelji socialne demokracije so judje, njeni agitatorji judje, brošure ji pišejo judje, njeni politiki so judje, ki so s tem obogateli. Socialna demokracija je torej pravzaprav judovska stranka. Kdor pozna njena načela, ve, da je ta stranka revolucionarna in nevarna človeški družbi in kulturi, če dosledno izvaja svoje principe, ve tudi, da je protikrščanska, ker ima v svojem programu protikrščanske ideje, n. pr.: odpravo zasebne lasti, svobodno šolo, svobodno ljubezen in svoboden zakon. Judje in po njih vplivu masa socialnodemokratskega delavstva proglašajo boj krščanstvu, da delavstvo pogosto nevede, le zaslepljeno po svojih voditeljih. Judje pa delajo pri tem profit.

Velik je vpliv židovstva na vseh poljih. Čuti ga vsakdo. Če pije zjutraj kavo, donaša davek judom, če kuri zvečer luč, plačuje zopet judom davek. Ta vpliv je tako

moreč, da se ga ni mogoče otresti v par desetletjih in naj se združi proti židovstvu tudi država, zakonodaja in vse ljudstvo v gospodarskih organizacijah. A zato ker smo slabi, ne smemo še obupati. Ta ni možak, ki sede za peč, zabavlja čez svet in politikuje, kako bi se časi izboljšali; mož je oni, ki se pogumno vrže v vrtinec življenja in ne gleda ne na levo ne na desno, ampak gre krepko dalje po začrtani poti. Iznebiti se vpliva ne moremo, omejimo ga lahko. In omejimo ga, kjer je mogoče. Ne zavarujmo se pri judovskih zavarovalnicah, ne kupujmo judovskega, kjer ni treba.

Danes bi ne poznali judovskega vprašanja in antisemitizma, če bi se države ravnale po zakonih, ki jih je postavila Cerkve v srednjem veku glede judov. Cerkve je sicer gojila toleranco napram judom in papeži so jih vzeli večkrat celo v varstvo, a vendar je postavila njih vplivu potrebno mejo, ker je bila v skrbeh za dušni in telesni blagor svojih narodov. Naj navedem par postav!

1. Judje ne smejo kristjanov jemati v službo, in kristjani jim ne smejo služiti.

2. Strogo je bilo prepovedano kristjankam, da bi bile dojiteljke pri judih.

3. V boleznih ne smejo kristjani klicati judovskih zdravnikov in jemati judovskih zdravil.

4. Strogo je bilo prepovedano stanovati z judi v isti hiši ali v njih družini. Kdor se je pregrešil zoper to zapoved, je bil izobčen.

5. Posebno je paziti na to, da ne pridejo judje v javnosti do vplivnih mest, kjer bi lahko uporabljali svojo moč.

6. Prepovedano je bilo hoditi na judovske svatbe in igrati z judi.

Moderna država je zavrgla svoja lastna načela glede židovstva, proglasila neomejeno gospodarsko svobodo in pri tem trpela grozno škodo. Svobode ni omejila z zakoni in se je na to spomnila šele, ko je odbila ura enajst.

Boj, ki ga bijejo milijoni proti židovskemu kapitalu, ni brez koristi. Velika šola je. V tej šoli se je vršil ves preobrat zadnjih desetletij na polju gospodarske, politične in umske organizacije. To gibanje pomeni veselje, zdravje in pogum, to ni umiranje, to je probujanje v pomladi, ki nam kliče: »Pričenja se novo življenje, a ne brez potu in znoju.«

Pozor na predavanja!

Zadnje čase sem opažamo, da je med voditelji izobraževalnih društev ponehalo tisto zanimanje za vsestransko delo izobraževalnih organizacij. Odločno grajamo, da se prireja čimdalje manj splošnih izobraževalnih predavanj. Zgled celotni izobraževalni naši organizaciji bodi delovanje naših mladeničev, ki neutrudno delujejo na polju izobrazbe. Nikakor pa ne smejo prezreti voditelji naših izobraževalnih društev temeljnih in vodilnih načel, ki so jih imeli snovatelji slovenske krščansko-socialne organizacije.

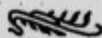
ževalnega društva mora biti, da zbiraj v svoji sredi vse sloje, ne glede na starost, spol in stan. Loči naj se pa vsako izobraževalno društvo v kolikor mogoče samostojne, avtonomne odseke: za mladeniče, dekleta, za može, za žene. Ideal nam mora biti: dobro prebivaštvo cele fare mora biti v izobraževalnem društvu. Smotreno naj se dela leta in leta v ta namen. Uspeh se doseže, ker moramo to izvesti. Važna je gospodarska, važna politiška, a najvažnejša je izobraževalna organizacija, ki mora individualno ljudstvo vzgojiti. Izključno pozornost obračati le enemu stanju, sloju, je separatizem. Vsak separatizem pa škoduje skupnosti. Mi pa hočemo po naši izobraževalni organizaciji izobraziti vse ljudstvo. Zato pa moramo imeti tudi vse ljudstvo združeno v izobraževalnem društvu.

Približno deset let snujemo, izpopolnjujemo našo izobraževalno organizacijo. A dasi je njena nujna potreba dokazana, le še ni prav v vsaki fari izvedena. Vse sile, vse moči se morajo posvetiti, da ne bo na Slovenskem fare, v kateri ne bi bilo našega izobraževalnega društva.

Predavanja. Znano nam je, da je S. K. S. Z. sestavila natančen kataster predavanj in predavateljev. Znano nam je pa tudi, da se s. k. izobraževalna društva ne obračajo za predavanja. Zakaj ne? Ali se misli, da je ljudstvo postalo že preveč izobraženo? Morebiti se misli, da imamo že potent nadčloveške vede, ker se ne prireajo smotreno, kakor bi se morala, predavanja po izobraževalnih društvih? Ne. To znamo, da v voditelji naših izobraževalnih društev niso tako omejeni. Vzrok je prevelika komodnost, pa nič drugega. Komodnost pa povzroči brezbriznost in brezdelje. Samo radi tega se ne prireja več redna splošna predavanja po naših izobraževalnih društvih.

S temi besedami nikakor nočemo zardeti tistih društev, ki tudi v tem oziru delajo častne izjeme. Poznamo društva, ki prireajo predavanja leto za letom, semtertja po gotovem dobro premišljenem načrtu. Sadovi takih predavanj v dotičnih krajih že dozorevajo. Vsestranski napredek je očividni. To je posledica vztrajnega, žilavega dela.

Svež duh mora zopet zavladati tudi po drugih naših izobraževalnih društvih. Zavladal pa bo edinole, da se prireajo smotrena, redna, sistematična, aktualna predavanja.

Društveni vestnik.

Občni zbor S. K. S. Z. v Št. Jakobu na Koroškem se je lepo izvršil. Udeležba sicer ni bila tako mnogobrojna kot pri občnih zbiorih prejšnjih let, to pa zato, ker se je prvič letos zborovalo po delegatih (odposlancih) posameznih društev. Vendar pomen tega zborovanja zato ni nič manjši. Obravnavalo in sklenilo se je toliko važnega za razvoj našega društvenega življenja, da bomo brez dvoma na podlagi tega shoda storili velik korak naprej. Podrobnejše o tem zborovanju prinesemo

v prihodnji številki »Društvenika«. — Tudi druge društvene prireditve: v Vipavi, na Krki in na Brezlah so sijajno uspele.

Podraga. Izobraževalno društvo v Podragi je priredilo na praznik Vnebohoda društveno veselico s petjem in igrama »Najdena hiča« in »Kazen ne izostane«. Igra »Najdena hiča« je zelo dolga in nje uprizoritev je dokaj težavna. A čast vrlim društvencim, v splošno zadovoljstvo so svoje vloge izvrstno rešile. Pa tudi moški v igri »Kazen ne izostane« niso zaostajali. Pevske točke so se pod vodstvom cerkvenega organista Franc Kopačina prav dobro izvajale. Tako je prav. Le vrlo naprej za pravo izobrazbo in napredek našega slovenskega naroda!

Iz Radomija. Naše slov. katoliško izobraževalno društvo se po svoji začrtani smeri vedno lepo razvija. V nedeljo, dne 16. pr. m. je zopet priredilo krasno predstavo »Dve materi« in pa »Kmet in fotograf«. Veselica je uspela nepričakovano lepo. Kdor se je udeležil te veselice, mu gotovo ostane ta dan v prijaznem spominu. Udeleženci so bili tudi iz oddaljenih krajev, celo iz Mekinj in Krtine, kar dokazuje, da so se začeli zanimati za naše društvo tudi drugod. Celu kmet iz Palovč se ni ustrašil težavnega pota, da se je prišel fotografirati. Slike bodo gotovo zanimive. Odbor za zgradbo društvenega doma se prav pridno giblje, tako, da je upanje, da se prične kmalu z delom.

Izobraževalno društvo v Retečah pri Škofji Loki je priredilo na Vnebohoda gledališko predstavo »Novi zvon na Krtini«. Občudovalci smo gledališki talent poštetnega berača Cotelja in se obilo smejali zaradi njegovega šegavega nastopa in prekanjenosti. Sočutje nam je vzbujala in solze privabila nesreča Brežnikova in njegovega sina Štefana. Divili smo se nad spretnostjo in prijaznostjo krčmarjevo ter nad resnobo in ponosnim nastopom županovim. Na dopustu bivajoči vojak Martin je dostojanstveno nastopal, Jože pa pogumno in razločno govoril, tesarski pomočniki so se odlikovali po svoji telesni moči. Gledalci so se prav zadovoljni razšli. S tem smo zopet storili korak naprej v izobrazbi. Pričakujemo še nadaljnjih!

Križev pri Kostanjevici. »Orel«, še preden formalno ustanovljen, že ni dal spat maloštevilnim nasprotnikom. Par junakov-sokoličev prihaja pet podoknico: »Čuk se je oženil tralala, sova ga je vzela (!) . . .« Vsekako pomembna pesem. Samo da bo našega sokolskega »čuka« vzela sova na drug način, kakor je v pesmi mišljeno. Pa tudi če se povzame pomen čuka po sokolski domišljiji, je slabo. Kajti temu strahu, da je »Orel« zanje glasnik smrti, ne moremo oporekati. — Prihodnji »Domoljub« prinese imena »Orlovega« odbora. Zanimivo je, da je oživel društveno življenje, odkar nastopajo kot predavatelji domači, kmečki fantje. Odkar je nastopil prvi — društveni predsednik Jožef Gramc, predaval »o združništvu«, navzočih 40 — število udeležencev še ni padlo pod to številko. Glede prvega domačega predavatelja je v zadnjem »Društveniku« št. 18 napaka. Poročilo je došlo najbrž od kake tretje osebe. Poslej

se je nadaljevalo društveno življenje tako-le: Gramčevemu predavanju 2. maja je dodal gospod kaplan Fatur svoje: »O šoli.« Naslednjo nedeljo 9. maja je poročal gospod kaplan Fatur »O Turkih«. (Njihova vera, ustanovnik, družabno in politično življenje, sedanj položaj v Turčiji.) Navzočih 40. 16. maja je predaval mladenič Jarkovec Alojzij »O prijateljstvu«. (Potreba prijateljstva, vzroki neprijateljstva ter razvijal lepo misel o duhovnikih, pravih prijateljih od zibeli do groba.) Gosp. kaplan Fatur se je naslonil na Jarkovecva izvajanja ter govoril »O zakonu in razporoki«. Navzočih 45. 23. maja je predaval mladenič Štefanič: »Zopet Turk v deželi — alkoholi.« Navzočih 65. Za njim je poročal abstinenc g. kaplan Klemenčič o svojem potovanju po Predarlškem, Tiroškem in Svici. Zaključil je g. kaplan Fatur s paralelo o »Sokolu« in »Orlu«. — Kakor je razvidno iz poročila, se društvo lepo razvija in napreduje, toda lastne dvorane ali vsaj primernih najetih prostorov še vedno nima. Udeležba res še vedno ni polnoštevilna, pa je že to čudno, da 40 ali celo 60 članov vzdrži po dve uri ali še dalje v nizki in tesni kaplanijski sobi. Stojé poslušati po utrudni hoji iz oddaljenih vasi ni malenkost. Ko bi isti duh, ki je ganil srca k radodarnosti za cerkev, odprl roke dobrotnikom, da prispevajo tudi za društveni dom! Saj gre za isti namen.

Katol. slov. izobraževalno društvo v Komendi pri Kamniku vabi k slovesni otvoritvi »Društvenega doma«, ki se vrši 20. junija t. l. s sledečim sporedom: 1. Dohod gostov s kamniško železnico zjutraj ob 8. uri 23 min. na postajo Jarše-Mengeš. 2. Ob ¼10. dop. sprejem pri »Gasilnem domu« v Komendi. 3. Ob 10. slovesno opravilo v župni cerkvi; potem blagoslov »Doma« po dež. poslancu g. dekanu Lavrenčiču, govor drž. in dež. poslanca dr. Kreka. 4. Opoldne skupno kosilo pri A. Mejaču. 5. Ob 4. popoldne javna telovadba Orlov, potem ljudska veselica s srečolovom in godbo. Bližnja društva se prosijo, da pridejo z zastavami. K obilni udeležbi najuljudneje vabi odbor.

Iverl.

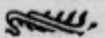
Reklamama je francoska beseda, katera pri nas še nismo poznali takrat, ko je bila laž — laž, resnica pa resnica.

Bolan človek ima tisoč želj, — zdrav le eno.

Najtežje stanje ima zdravnik, ker se mora vedno boriti z življenjem in smrtjo.

Resnice v obraz povedati ne kaže vsakemu. Človek pri tem sicer žebelj na glavo zadene, pa se ob-enj rani.

Nobenega spomina ni, da bi ga čas ne zbrisal; nobene bolečine, da bi je smrt ne uničila.

Vabilo na REDNI OBČNI ZBOR LJUDSKE POSOJILNICE

registrirane zadruge
z neomejeno zavezo

ki se vrši 21. junija 1909 ob 6. uri popoldne v združenih prostorih lastnega doma v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 8.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Sklepanje o potrditvi računa. 4. Sklepanje o porabi dobička, 5. Volitev nadzorstva petero članov. 5. Dopolnilna volitev štirih udov načelstva.* 7. Poročilo o izvršeni reviziji. 8. Slučajnosti.

Dr. IVAN ŠUSTERŠIČ, načelnik.

V Ljubljani, dne 29. majnika 1909.

JOSIP ŠIŠKA, podnačelnik.

Poročilo za XIII. upravno leto 1908 in izkaz hranilnih vlog se nahajata v tisku in bodeata po občnem zboru slavnemu p. n. občinstvu pri blagajni brezplačno na razpolago, dokler ne bo zaloga istih pošla.

* V zmislu §§ 17 in 27 pravil izstopijo letos naslednji udje načelstva: *Anton Belec, Franc Povše in Gregor Štibar.*

Denarni promet za leto 1908.

PREJEMKI		IZDATKI	
	kron		kron
Račun		Račun	
opravnih deležev: Vplačila	648	opravnih deležev: Vrnevi deleži	144
hranilnih vlog: Vloge	6929929	hranilnih vlog: Vzdignene hranilne vloge	5747908
tekoči: Vloge	25351852	tekoči: Posojila, vzdignene vloge in naložen denar pri raznih zavodih	29209867
posojil: Vrna posojila	1078251	posojil: Izplačana posojila	1097410
menic: Plačila	1725526	menic: Eskomptovane menice	1590083
efektov: Prejemki	2000	efektov: Nakupljeni efekti	35
nepremičin: Sprejemki	193736	nepremičin: Plačila in investijski stroški	521224
inventarja: Prejemki	941	inventarja: Nakup inventarja	10146
terjatev od prodanih posestev: Sprejemki na kupnini	101408	terjatev od prodanih posestev: Prodane nepremičnine	81335
pristojbine: Vplačila	317462	pro divers: Razna izplačila	305364
tekočin obresti: Prejete obresti	162	obresti hranilnih vlog: Izplačane obresti	38196
efektnih obresti: Prejete obresti	319321	tekočin obresti: Vrne obresti	1674
zamudnih obresti: Prejete obresti	553065	meničnih obresti: Izplačane obresti	51050
obresti prodanih nepremičnin: Prejete obresti	1409	meničnih obresti: Povrnene obresti	5307
upravnega prispevka: Prejemki	9111	davkov in pristojbin: Povrnene obresti	2
Gotovina v blagajni začetkom leta 1908	5038	dividend: Izplačana dividenda	10932
	36515	upravnih stroškov: Izdatki	200
	15729	razpoložnega zaklada: Vzdignjeno za penzijski zknklad uradnikov	43822
	86364	Gotovina v blagajni koncem leta 1908	59438
			96
			08
	36526527		36526527

Denarni promet:

Prejemki . . . . . K 56440162.26
Izdatki . . . . . " 20423058.12
K 72818290.33

Stanje njenih hranilnih vlog znaša nad 35 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron

Posoja se na zemljišča po 4 1/4 % na leto. Z obrestni vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5 % izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Kdor pa plačuje 6 % izposojenega kapitala, pa poplača dolg že v 33 letih. Dolžnik pa more svoj dolg tudi poprej poplačati, ako to hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Hranilnica se nahaja v lastni palači v Prešernovih, prej Slonovih ulicah št. 3, nasproti frančiškanskemu kloštru.

47 12—4

Najbolj varno naložen denar je v slovenski mestni hranilnici ljubljanski.

Za varnost denarja jamči in je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso davčno močjo. Zato vlagajo v to hranilnico tudi sodišča, denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkven denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4 % ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Rentni davek od vloženih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagateljem ne zaračuni.

Denarne vloge in hranilnične knjižice se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštna hranilnice.

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega skubljenega perja K 2, polbelega K 230, belega K 4, finega K 6, najboljšega skubljenega K 8, sivoga puha K 8, belega K 10, pranskega puha K 12, od 5 kg nadalje poštine prosto.

Dovršene postelje bogato napolnjene, iz zelo gostega jako trpežnega rdečega, modrega, belega ali rumenega inlet-nanking-bлага. 1 pernica vel. 180×116 cm z 2 blazinama, velikost 80×98, napolnjena z jako lepim mehkim perjem K 6, s polpuhom K 20, s puhom K 24; posamezne pernice K 12, 14, 16; blazine K 3, K 350, K 4. Proti povzetju razpošilja poštine prosto pri naročilu od 10 K dalje.

M. Berger v Dešenici št. 1011. Češki les. Za neugnajoče denar nazaj ali se blago zamenja. — Ceniki o žimnicah, odejah, prevlekah in vsem drugem F 717 posteljnem blagu zastoj in pošt. prosto. 52—1

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dne 11. februarja 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN, SIN

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22

v Ljubljani.

563

(1)

Za košnjo priporočamo najboljše ameriške kosilne stroje MC. CORMICK

kateri so ne samo po izreku enega samega, nego na Kranjskem že od več sto posestnikov, ki te stroje že več let vporabljajo kot najboljši in za naše kraje najpripravnejši spoznani. Vsakdo naj se torej sam prepriča in kupi le kosilni stroj MC. CORMICK. Opozarjamo posebno na naše nove nože z gostimi zobmi, ki posebno globoko režejo, za nizko in redko travo.

Edina zastopnika za Kranjsko:

2737

Karol Kavšeka nasl. Schneider & VEROVŠEK, Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 registrovana zadruga z omejenim poroštvom Kongresni trg št. 19

- sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure **po 4 1/2 %** to je, daje za 100 kron 4 kron 50 vinar. na leto.

Rentni davek plačuje društvo samo. Druge hranilnične knjižice se sprejemajo kot gotov denar ne da bi se njih obrestovanje prekinilo. Daje tudi svojim članom predujme na osebni kredit, vračljive v 7 1/2 letih (90 mesecih ali 390 tednih) v tedenskih oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menice. 1955

Dr. Fran Dolšak, l. r.
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik.

Prelat A. Kalan l. r.
predsednik.

Kanonik J. Sušnik l. r.
podpredsednik.